

BURSA'DA BİR DULLAREVİ

Prof. Dr. Gönül ERKAN *

GİRİŞ

Bundan birkaç yıl önce Milliyet Gazetesi (5 Nisan 1998)'nde Savaş Özbey tarafından yazılmış, "Eski Dulhane Sığınmaevi Olacak" diye bir haber gözüme ilişti. Bu haberde Bursa'daki eski Dulhane Vakfı binasının Büyükşehir Belediyesi tarafından kadın sığınmaevine dönüştürüleceğinden söz ediliyor ve Dulhane hakkında çok kısa bir bilgi veriliyordu.

Ülkemizde kadın konukları, kadın misafirhaneleri ya da kadın sığınmaevleri diye adlandırılan kuruluşların sayısının giderek arttığı son yıllarda, bu haber bana çok ilginç geldi ve sözü edilen Dulhane hakkında ayrıntılı bilgi edinme ihtiyacını duydum.

Yaptığım kaynak taraması sonucu, bu kuruluş hakkında yalnızca Ateş (1995) tarafından kaleme alınmış bir bildiriye rastladım. Öztürk (1991) de Aile Vakıfları başlıklı bildirisinin bir bölümünde bu kuruluşa değiniyordu.

Gazetede Dulhane olarak sözü edilen vakıf, eski deyimiyile Eramilhane, yeni deyimiyile *Dullarevi* olarak adlandırılan bir kuruluştur (Ateş, 1995).

Bu makalede Ateş ve Öztürk tarafından kaleme alınan bildirilerin bir özeti yapılacak ve Dullarevi ile SHÇEK (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu)'in kadın konukları karşılaştırılmaya çalışılacaktır.

DULLAREVİ HAKKINDA BİLGİ

Dullarevi, Merhum Hacı Saffet Bey tarafından 1916 tarihinde kurulmuş bir vakıftır (Ateş, 1995).

Bahçe içindeki bu vakıf binasında, alt katta onyediy ve üst katta da onyediy olmak üzere otuzdört oda bulunmaktaydı. Ayrıca iki salon, hamam ve mutfak, bakkal dükkanı, hamurhane, simitçi fırını ve ahır yer almakta idi (Ateş, 1995). Dükkanlardan Dullarevi için gelir sağlanıyordu (Öztürk, 1991).

Bu Dullarevi'nin işletilmesi ile ilgili olarak birtakım koşullar öne sürülmüştür. Otuzsekiz maddeden oluşan koşullar Ateş (1995)'in değindiği gibi bir nizamname, bir talimatname niteliğindedir. Diğer bir deyişle, bu koşullar bugünün yönetmelikleri niteliğindedir.

Bu koşullara ya da maddelere göre Dullarevi'nin işleyişi özetle şöyle açıklanabilir (Ateş, 1995; Öztürk, 1991):

Dullarevi'nin yönetimi Bursa Belediye Başkanı'nın başkanlığında ilin müftüsü, nazır ve mütevelliy tarafından yürütölmekte idi.

Dullarevi'ne mütevellinin uygun görüşü, Belediye Meclisi kararı ve nazırın onayı ile Müslüman şehitlerin iffetli (namuslu) dul eşleri kabul edölmekte idi.

Şehit eşi dul hanımlar bulunmadığı ya da istekli hanımlar olmadığı tákdirde kimsesiz ve evi olmayan kadınlar Dullarevi'ne kabul edölmekte idi. Bu evde çocuklar da anneleri ile birlikte barınabiliyorlardı.

* Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Öğretim Üyesi

Dullarevi'ne alınacak kadınların sakat ve hasta olmamaları, suç ve cinayette mahkum bulunmamaları gerekmekte idi.

Binanın çatı altı salonu kadınların toplantı yapmaları ve ibadet etmeleri, bahçesi dolaşip hava almaları, dükkanın bitişiğindeki salon ise sanat icra etmeleri için kullanılmakta idi. Avlu ve bahçede el sanatlarıyla ilgili tezgah kurulmuştu ve kadınların geçimlerine katkıda bulunacak sanatlarla uğraşmaları için teşvik edilmeleri öngörülmüştü.

Dullarevi'nde kalan okuryazar ve dindar bir kadın, *müdür* olarak görevlendirilmişti. Müdürün doğrudan ya da dolaylı olarak yürüttüğü oldukça yoğun işleri bulunmakta idi:

Müdür Dullarevi'nin asayişini sağlamakta, kadınların birer iş ve sanatta uğraşmaları için çaba göstermekte, okuma bilmeyenlerin okuması için teşvik etmekte idi vb.

Dullarevine kabul edilen kadınlar müdür tarafından uygun görülen odada kalmakta idiler.

Kandil ve mangal yakmak gibi işleri kendi başlarına yapamayacak düşkünlere, müdürün uygun gördüğü kadınlar refakatçi olarak görevlendirilmekte idi.

Dullarevi'ndeki kadınların adlarını içeren bir levha binanın giriş kısmına asılmıştı. Kadınların yer ve hüviyet değişikliği, Belediye Meclisi'ne müdür tarafından bildiriliyordu.

Dullarevi'ne erkeklerin ve ahlaksız kadınların girmesi ve burada kalanlarla birlikte bulunması yasaklanmıştı.

Dullarevi'nde polis müdahalesini gerektiren bir suç ya da cinayet işlenmedikçe ya da müdür davet etmedikçe polis ve jandarmanın kuruluşa girmesi uygun görülüyordu.

Dullarevi her zaman iyiliksever kadınların ziyaretine açıktı.

Dullarevi'ne çeşitli bağışlar kabul edilmekte, bağışta bulunanların ad ve soyadları ve bağış miktarları bir deftere işlenmekte idi. Bu defter yardıma teşvik amacıyla ziyaretçi hanımlara gösterilmekte idi. İyiliksever kişinin izin vermesi durumunda adı ve verdiği eşya ve bağışlar gazetelerde ilan ediliyordu.

Dullarevi'nde ayrıca, demirbaş eşyanın kaydedildiği bir defter daha tutulmakta idi. Sözü edilen bu defterlerin korunmasından müdür sorumlu tutulmuştu.

Dullarevi'nde namus ve iffetle hareket etmek, İslami kurallara ve örtünme hususuna uymak gerekli idi.

Dullarevi'nde çay, kahve ve sigaranın dışındaki keyif verici maddelerin kullanılması kesinlikle yasaklanmıştı.

Yemek pişirmek ve çamaşır yıkamak için gerekli yer ve zaman müdür tarafından belirlenmekte idi.

Dikmiş dikmek, yerleri silip süpürmek gibi hizmetler kadınlar tarafından nöbetleşe yapılıyordu.

Kadınlar gece Dullarevi'ne dönmek koşuluyla müdürün izniyle çeşitli kuruluşlarda çalışabilmekte idiler. Belediye Meclisi, mütevelli ve nazırın izni ile geceleri hastane,

fabrika gibi yerlerde çalışma olanakları vardı. Geceleri akrabalarının yanında kalabiliyorlardı.

Yine müdürün izni ile kadınlar dışarıdaki akrabalarını ziyaret etmekte serbesttiler.

Kadınların hastalanması durumunda Belediye doktoruna başvurularak hastaneye kaldırılmakta idiler.

Sağlık müdürü ve belediye doktorları sağlığı koruma, sağlık ve temizliğe aykırı durumları Belediye Meclisi'ne haber verme amacıyla Dullarevi'ne girebilmekte idiler.

Dullarevindeki kadınların kurallara uymaması durumunda Belediye Meclisi, mütevelli ve nazırın incelemesi sonucu birincisinde uyarma, ikincisinde kınama cezası veriliyor ve üçüncüsünde kaydı silinip kuruluştan çıkarılıyordu.

Dullarevi'nin işleyişine ilişkin bu bilgilerden sonra, *Kızılay* ile bağlantısını kuran iki maddeden de söz etmek oldukça önem taşıyacaktı:

Bu Dullarevi'nin oturulacak kadar harap olması durumunda, Belediye Meclisi ve mütevellinin kararı ve nazırın onayı ile onarılıp Belediye adına yönetilmesi öngörülmüştü. Belediye tarafından onarım olanaksız olduğu takdirde, Bursa Kızılay Derneği'ne bağışlanmasının uygun olacağı düşünülmüştü.

Vakfın koşullarını içeren bir kağıdın giriş kapısına asılması, tasdikli bir kopyasının korunmak ve uygulanmak üzere Belediye Meclisi ve Kızılay Derneği'ne verilmesi kararlaştırılmıştı.

Bu Dullarevi, Ateş (1995)'in belirttiği gibi, türüne özgü tek kuruluştur. Ancak bu kuruluşun ne kadar süre hizmet verdiği ve kaç kadının bu hizmetten yararlandığına dair elde herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Dullarevi dışında, yardıma muhtaç dulların Darülaceze'de (Koçu, 1974), Evkaf Nezareti (Vakıflar Bakanlığı)'ne bağlı camiler, imaretler ve medreselerde kaldığı bilinmektedir. Dul kadınların bir kısmına da evlerinde hizmet verildiği görülmektedir (Phillips, 1995).

DULLAREVİ İLE SHÇEK KADIN KONUKEVLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Dullarevi ile SHÇEK kadın konukevlerinin karşılaştırılmasının nedeni, belediyeler ve gönüllü kuruluşlar tarafından açılan konukevlerine göre, SHÇEK konukevlerinin sayıca daha fazla olmasıdır. Özellikle büyükşehirlerimizde, SHÇEK kadın konukevleri hizmete girmeye başlamıştır (SHÇEK, 2000).

İki kuruluş arasındaki karşılaştırma, genelde Dullarevi'nin nizamnamesi ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na Bağlı Kadın Konukevleri Yönetmeliği (1998) esas alınarak ana çizgileriyle ortaya konulmaya çalışılacaktır:

Dullarevi bir vakıf olup, yönetimi Bursa Belediyesi'ne verilmiştir. Kadın konukevleri ise, SHÇEK İl Sosyal Hizmetler Müdürlüklerine bağlı olarak çalışmaktadırlar.

Görüldüğü gibi iki kuruluşun bağlı olduğu kurumlar birbirinden farklıdır. İlki yerel yönetimlere, ikincisi ise katma bütçeli ve tüzel kişilikli, ulusal düzeyde bir kuruma bağlı olarak hizmet vermektedir.

* Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Eskişehir, Bursa ve Samsun'da kadın konukevleri vardır.

Dullarevi'nin kuruluş amacı, şehitlerin iffetli eşlerine hizmet vermektir. Bunun yanısıra, kimsesiz ve evi olmayan kadınların da Dullarevi'ne kabul edilmesi öngörülmüştür. Kadın konukevlerine kabul edilme koşulları ise daha geniş kapsamlıdır. Şöyle ki;

1. Eşlerarası anlaşmazlıklar nedeniyle evini terkedene ya da eşleri tarafından terkedilen ve bu sebeple yardıma ihtiyaç duyan kadınlar,
2. Fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik istismara uğrayan kadınlar,
3. Boşanma veya eşin ölümü nedeniyle ekonomik ve sosyal yoksunluk içine düşmüş kadınlar,
4. İstenmeyen evliliklere zorlanan kadınlar,
5. Evlilik dışı hamile ya da çocuk sahibi olan ve bu nedenle ailesi tarafından kabul edilmeyen kadınlar,
6. Daha önce uyuşturucu, alkol bağımlılığı olup, bu konuda tedavi görmüş ve alışkanlıklarını terk etmiş kadınlar,
7. Cezaevinden yeni çıkmış, yardım ve desteğe ihtiyacı olan kadınlar,
8. Kontrolleri dışında oluşan çevre koşulları nedeniyle ekonomik ve sosyal yoksunluk içine düşmüş kadınlar,

konukevlerine kabul edilmektedirler.

Dullarevinin kuruluş tarihi olan 1916 yılı, Osmanlı Dönemi'nde Birinci Dünya Savaşı'nın sürdüğü yıllardır (1914-1918). Osmanlı'lar çeşitli cephelerde İngiltere, Fransa, Rusya vb. İtilaf Devletleri ile savaşmaktadırlar. Balkan Savaşı'ndan da yeni çıkmıştır. Bu savaşlarda şehit düşen askerlerin dul eşlerine bir dullarevinin açılması zorunlu hale gelmiştir. Günümüzde ise, kentleşme sonucu ortaya çıkan çeşitli sosyal sorunlar nedeniyle daha geniş bir kadın grubuna hizmet verilmesi amaçlanmıştır.

Ogünün daha katı ahlak anlayışına dayalı olarak Dullarevi'ne kabul edilecek kadınların iffetli olması gerektiği üzerinde özellikle durulmuştur. Kentleşme ile birlikte kadınları bekleyen fuhuş, dilencilik, başıboşluk vb. sosyal tehlikeler nedeniyle, kadınların iffeti konusunda kadın konukevlerinin yönetmeliğine herhangi bir madde konulmamıştır. Ancak konukevlerinin yönetmeliğinde de, fuhuşu meslek edinmiş kadınların kadın konukevlerine kabul edilmeyeceğine dair bir koşul vardır.

Dullarevi'nin nizamnamesinde belirtildiği üzere, kadınlar mütevellinin uygun görüşü, Belediye Meclisi kararı ve nazırın onayını içeren bir belge ile bu eve kabul edilmekte idiler. Kadın konukevlerine ise, kadınlar yalnızca II Sosyal Hizmetler Müdürü'nün onayı alınarak kabul edilmektedirler.

Dullarevi'ne kadınların kabulü için birkaç yetkilinin onayı alınırken, kadın konukevleri için II Sosyal Hizmetler Müdürü'nün onayı yeterlidir.

Dullarevi'nde kadınlar çocukları ile birlikte kalabilme olanağına sahiptirler. Kadın konukevlerine, kadınların 0-12 yaş arasında bulunan çocukları kabul edilmektedir. 12 yaşın üstünde olan çocukların durumu sosyal hizmet uzmanları (sosyal çalışmacılar), psikologlar ve çocuk gelişimciler tarafından değerlendirilmektedir. Uygun görülmesi halinde, SHÇEK Kanunu ve diğer mevzuat uyarınca gerekli önlemlerin alınması için çocuklara ilişkin bir sosyal inceleme raporu kuruluş müdürüne sunulmaktadır.

Dullarevi'nin hizmet verdiği yıllarda SHÇEK gibi bir ana kuruluş yoktur. O yıllarda, doğrudan çocuklara hizmet veren Darüleytamlar (Erkan ve Erkan, 1987) ile yetişkinlerin yanı sıra çocuklara da hizmette bulunan Darülaceze (Koçu, 1974) bulunmaktadır. Bu yüzden Dullarevi'nin nizamnamesinde çocuklar için önlem alınmasına dair bir maddenin olmayışı doğal karşılanmalıdır.

Dullarevi'nde dosya diye adlandırılabilen iki defter bulunmaktadır. Bunlardan biri demirbaş eşya için, diğeri ise bağış olarak verilen eşyanın türü ve bağış tarihini belirtmek içindir. Kadın konukevlerinde her kadın için başvuru dilekçesi, ilk görüşme formu, sosyal inceleme raporu, anneler ve çocukları ile yapılan mesleki çalışmalara ilişkin raporlar, son değerlendirme raporu, kuruluştan ayrılan kadınların izlenmesine ilişkin raporlar vb. bir dosya içinde yer almaktadır.

Dullarevi'nde sözü edilen dosyaların adı, kadın konukevlerine dair yönetmelikte aynı adlarla geçmese de, müdürün gerekli kayıtların tutulmasına ilişkin görevinden ve uygulamalardan bu dosyaların tutulduğu anlaşılmaktadır. Kadın konukevlerinde, sosyal hizmet mesleğinin yerleşmesiyle birlikte dosyada ilk görüşme formu, sosyal inceleme raporu vb. belgelerin yer aldığı görülmektedir.

Dullarevi'ne kabul edilen kadınların misafirlik süresi belli değildir; herhangi bir süreden söz edilmemiştir. Kadın konukevlerinde kalma süresi üç ay olup, gerektiğinde bu süre gerekçeli sosyal inceleme raporuna dayanılarak konukevi müdürünün teklifi ve II Sosyal Hizmetler Müdürü'nün onayı ile bir defaya mahsus olmak üzere üç ay süre ile uzatılmaktadır.

Dullarevi için sürenin belirtilmemeşi, kadınlar çalışsa bile, tek başlarına yaşayabilecek ekonomik olanaklara sahip olamamalarından kaynaklanabilir. Dolayısıyla süre belirtilmemiştir.

Dullarevi'nde kadınların geçimlerini sağlamaları amacıyla el sanatlarıyla ilgili bir tezgah kurulmuştur. Kadınlardan hastane, fabrika ve diğer kuruluşlarda da çalışanlar vardır. Kadın konukevlerinde de, kadınların kendi kendilerine yeterli olabilecekleri iş ve meslek edinmelerinde gerekli önlemler alınmaktadır.

Görüldüğü gibi her iki kuruluş da, yalnızca bir barınak, bir konukevi olmayıp, kadınların çalışmaları için gerekli önlemler alınmış bulunmaktadır.

Dullarevi'nde okuryazar ve dindar bir kadın müdür olarak görevlendirilmiştir. Kadın konukevlerinin müdürü ise, atama yolu ile II Sosyal Hizmet Müdürlüğüne görevlendirilmektedir.

Dullarevi müdürünün orada yaşayan kadınlar arasından seçilip görevlendirilmesinin en belli başlı nedeni, o yıllarda çok kuvvetli bir olasılıkla Belediyelerde kadınların çalışmamasıdır. Oysa bugün sosyal hizmet kuruluşlarında çalışan sosyal hizmet uzmanları, psikologlar vb. müdür olarak görev yapmaktadırlar. Müdürler de genellikle kadın görevliler arasından atanmaktadır.

Dullarevi'ndeki müdür tüm gün diğer kadınlarla birlikte yaşadığı için, günlük yaşamla ilgili yemek pişirme, dikiş dikme, çamaşır yıkama vb. gibi hizmetlerin düzenlenmesine kadar bazı görev ve yetkileri üstlenmiştir.

Kadın konukevlerinde müdürün görev ve yetkileri aşağıda belirtilmiştir.

- 1) Kuruluşun, idari, mali ve teknik tüm işlerini ilgili kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge ve Genel Müdürlük genelgelerine göre yürütmek,

- 2) Kuruluş hizmetlerinin en iyi şekilde yürütülebilmesi için gerekli plan ve programların hazırlanmasını, görevliler arasında işbirliği ve eşgüdümü sağlamak, denetimleri yapmak,
- 3) Kuruluşun, gizlilik ilkesi göz ardı edilmeden, gönüllü kişi ve kuruluşlar ve kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içinde çalışmalarını sağlamak,
- 4) Personelin özlük dosyalarının tutulmasını, bunlara ilişkin her türlü işlemin zamanında yürütülmesini sağlamak,
- 5) Kuruluş personelinin kanun, tüzük, yönetmelik ve genelgeler uyarınca devlet memurlarından istenilen tutum, davranış, kılık, kıyafet ve benzeri özelliklerini izleyerek denetimlerini yapmak,
- 6) Kuruluşun hijyenik şartlara uygunluğunu sağlamak,
- 7) Kuruluşta kalan kadınlar ve çocuklarının hasta olmaları halinde tedavilerinin yapılmasını sağlamak,
- 8) Kuruluşun yıllık bütçe teklifini hazırlamak ve Genel Müdürlüğe gönderilmesini sağlamak,
- 9) Kuruluşun çeşitli ödeneklerinin amacına uygun harcanmasını, alım satım işlerini, kuruluşun ihtiyaç ve özellikleri ile konuya ilişkin esasları göz önünde bulundurarak düzenlemek,
- 10) Ambar, ayniyat, depo ve yazı işlerinin yürütülmesini, kuruluş görevlilerinin süreli ve süresiz ayrılması ya da görevinin değişmesi halinde, ayniyat sayım ve devir teslim işlerini genel hükümler içinde tamamlamak,
- 11) Kuruluşun tahakkuk memuru ve satın alma komisyonu başkanı olarak ilgili işlemlerin yürütülmesini sağlamak,
- 12) Gerekli kayıtların tutulmasını, formların doldurulmasını ve istatistiki bilgilerin düzenlenmesini ve her yıl sonunda kuruluşun ihtiyaçlarını ve hizmetlerinin sunulmasında karşılaşılan sorunları da kapsayan çalışma raporunun hazırlanarak Genel Müdürlüğe gönderilmesini sağlamak.

Görüldüğü üzere her iki kuruluşta da müdürlerin denetim işlevleri vardır. Gerekli kayıtların tutulmasından sorumludurlar. Müdür, Dullarevi'nde iyiliksever kadınlarla işbirliği yaparak ziyarette bulunmalarını sağlamaktadır. Kadın konukevlerinde de müdür, gönüllü kişi ve kuruluşlar ve kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içinde çalışmalar yürütülmektedir. Her iki kuruluşta da müdürler, kadınların tedavilerinin yaptırılmasını sağlamaktadırlar.

Gerek Dullarevi'nin nizamnamesinde ve gerekse kadın konukevlerinin yönetmeliğinde disiplinle ilgili maddeler bulunmaktadır. Kurallara uymayan kadınlar kuruluştan çıkarılmaktadırlar.

Kadın konukevlerine ilişkin yönetmelikte, Dullarevi'nin nizamnamesinde bulunmayan bazı maddeler de yer almaktadır:

Bunlardan biri, gizlilik ilkesidir. Dullarevi özellikle şehit eşlerine hizmet verdiği için kuruluşun adresinin, belgelerin v.b. gizli tutulmasına ilişkin bir maddenin konulmasına ihtiyaç duyulmamış olabilir. Kadın konukevleri, istismara uğrayan kadınlara da hizmet verdiği ve bu kadınların oranı yüksek olduğu (SHÇEK, 2000) için, gizliliğe uyulması üzerinde özellikle durulmuştur.

Dullarevi'nin nizamnamesinde mali hükümlerle ilgili bir madde bulunmamaktadır. Ancak kurumun tanıtımına ait bilgilerde Dullarevi'ne ait dükkanlardan gelir

sağlandığı belirtilmiştir. Dolayısıyla Dullarevi'nin giderleri, bu gelirden karşılanmaktadır. Yönetmeliğe göre, kadın konukevlerinin her türlü giderleri, SHÇEK Genel Müdürlüğü'nce gönderilen ödenekten karşılanmaktadır.

Dullarevi'nde kadınlara harçlık verilmemektedir. Kadın konukevlerinde ise, kadınlara ve çocuklarına harçlık verildiği görülmektedir.

SONUÇ

Osmanlı'nın son dönemlerinde kurulan ve önemli bir ihtiyaca cevap veren Dullarevi, bir hayır kuruluşu niteliğindedir. Hayırsever bir kişi, şehitlerin dul kalan eşlerinin ve çocuklarının korunması için girişimde bulunarak bu evin açılmasını sağlamıştır.

Kadın konukevlerinin bağlı olduğu SHÇEK, Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet rejiminin yurttaşlık bilincine dayalı ve sosyal hizmetleri Devlet'in ödevi olarak sunan hukuksal ve siyasal bir yönetim anlayışının çağdaş bir örneğidir. Buna dayalı olarak, kadın konukevleri sosyal sorunların önlenmesi ve çözülmesine yardımcı olunmasını amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü bir parçasıdır (SHÇEK Kanunu, 1983). Çağdaş ve bilimsel bir anlayışla hizmet verilmesine çalışılan bu kuruluşta sosyal hizmet uzmanı, psikolog ve çocuk gelişimcisi kadınların psiko-sosyal sorunlarının çözümü ve çocukların gelişimi için çaba göstermektedirler.

Dullarevi'nde teokratik bir düşünce biçimi egemendir. Gerek müdürün ve gerekse kadınların İslam dininin koşullarına uymaları beklenmektedir. Kadın konukevlerinde ise, laik bir anlayışla din, bireylerin sorumluluklarına bırakılmıştır.

Dullarevi'ne yalnızca Müslüman kadınlar kabul edilmektedir. Oysa SHÇEK Kanunu (1983)'na göre sosyal hizmetlerin yürütülmesi ve sunulmasında sınıf, ırk, dil, din, mezhep ve bölge farklılığı gözletilmemektedir. Dolayısıyla kadın konukevleri için de aynı durum söz konusudur.

Aralarındaki en belirgin bu anlayış farklılıklarına karşın, Dullarevi bugünkü kadın konukevlerinin temeli, çekirdeği ve olumlu bir başlangıcı sayılabilir.

KAYNAKLAR

- Aktaş, İbrahim. "Bursa'da İnegöllüoğlu Saffet Beyin Yaptığı Dullarevi," XII. Vakıf Haftası Kitabı-Ailenin Eğitimi ve Korunmasında Vakıfların Rolü Semineri. Ankara, 5-6 Aralık 1994. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 1995.
- Erkan, A. Rıza ve Gönül Erkan. "Darüleyamlar," H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi. 5, 1: 61-68, Ocak 1987.
- Koçu, Reşat Ekrem. Darülaceze (1895-1974). İstanbul: Darülaceze'ye Yardım Derneği, 1974.
- Öztürk, Nazif. "Aile Vakıfları," Türk Aile Ansiklopedisi. 3: 1032-1042. Ankara : Başbakanlık, Aile Araştırma Kurumu, 1991.
- Phillips, Mabelle C. "Dul Kadınlar," İstanbul 1920. Editör: Clarence Richard Johnson. Çeviren: Sönmez Taner. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1995.
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu. 2828 (S.K). Resmî Gazete 18059; 27.5. 1983.
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na Bağlı Kadın Konukevleri Yönetmeliği, Resmî Gazete. 23400; 12.7.1998.
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu. "1999 Yılı Kadın Konukevleri - Kadın ve Çocuk Durumu," Ankara: 2000 (Rapor).